

INFÖR AVTALSÖRELSEN 2016

På några års sikt bör lönekostnadsökningarna hållas tillbaka om arbetslösheten långsiktigt ska sjunka. Men i dagsläget kan mycket låga löneökningar vara sämre för produktion och sysselsättning än lite högre. Det kan därför vara önskvärt med ett flerårsavtal med något högre löneökningar än normalt i rådande arbetsmarknadsläge under första avtalsåret och lägre löneökningar än normalt i det förbättrade konjunkturläget som förväntas 2017-2018. Dessa slutsatser drar Arbetsmarknadsekonomiska rådet i en första rapport.

Av rapporten framgår att det är viktigt att industrin bestämmer märket. LO-förbundens beslut att inte samordna sina förhandlingar innebär att andra aktörer måste ta ett större ansvar för att industrins avtal blir normerande för löneökningstakten i ekonomin. Löneökningarna i vissa efterföljande avtal kan ändå tillåtas bli högre än i industrin om det är motiverat av marknadsskäl och för att motverka värdediskriminering av kvinnligt dominerade yrken.

De senaste åren visar på goda reallöneökningar. Reallönerna har ökat betydligt mer än vad parterna förväntade sig när avtalen slöts. Det beror på att inflationen understigit Riksbankens inflationsmål och parternas inflationsförväntningar vid avtalstillfällena. Detta borde göra det möjligt att på några års sikt hålla tillbaka löneökningarna för att främja sysselsättningen.

Den relativa lönekostnadsandelen har ökat. Lönekostnadernas andel av BNP har under de två senaste decennierna stigit i Sverige, medan den fallit i våra konkurrentländer. Den relativa lönekostnadsandelen har således stigit. Det indikerar att avkastningen på kapital fallit relativt omvärlden. Det har ökat lönsamheten av att investera utomlands i förhållande till att investera i Sverige.

Låga löneökningar ökar sysselsättningen på sikt men konjunkturen komplicerar bilden. Den avkastning som krävs för att investera och bedriva verksamhet i Sverige innebär en restriktion på hur hög reallönenivån kan vara på sikt. Parterna förhandlar normalt fram lägre reallöner ju högre arbetslösheten är. Ju mer återhållsamma löneökningarna är vid en given arbetslöshet, desto lägre blir den arbetslöshet som på *lång sikt* är förenlig med näringslivets kapitalavkastningskrav.

Men i ett läge då Riksbankens styrränta knappast kan sänkas mer, kan mycket låga löneökningar vara sämre för produktion och sysselsättning på *kort sikt* än lite högre löneökningar. Skälet är att lägre löneökningar sänker inflationen. Därmed höjs realräntan. Dessutom kan kronan då kortsiktigt komma att stiga kraftigt i värde.

Flerårsavtal kan vara bättre än ettårsavtal. Ett flerårsavtal med något högre löneökningar än normalt i nuvarande arbetsmarknadsläge under det första avtalsåret i utbyte mot lägre löneökningar än normalt i den förbättrade konjunktursituation som kan förväntas 2017-2018 kan vara önskvärt. Ett ettårsavtal innebär risker för alltför låga löneökningar under 2016 och alltför höga därefter när konjunkturen förstärks. Därmed riskerar lönekostnadsnivån att långsiktigt bli så hög att produktion, sysselsättning och vinster påverkas negativt.

Diskussionen mellan parterna har till stor del handlat om att förhandlingarna bör föras utifrån Riksbankens inflationsmål eller utifrån en lägre förväntad inflation. Men det som diskussionen egentligen borde handla om är inte vilken inflationsprognos som är bäst utan om hur stora löneökningar som är lämpliga.

Läs hela rapporten: [Arbetsmarknadsekonomisk rapport – Inför avtalsörelsen](#)

Kontakt: Petter Danielsson (sekreterare) 070-6902145, Lars Calmfors (ordförande) 076-1355814.

Arbetsmarknadsekonomiska rådet är ett nytt expertråd som bildades i april 2015. Rådets uppgift är att bedöma "arbetsmarknadens funktionssätt och de faktorer som påverkar denna". Rådet upprättades och finansieras av Svenskt Näringsliv men arbetar helt oberoende. Ledamöter är professorerna Lars Calmfors (ordförande), Ann-Sofie Kolm, Tuomas Pekkarinen och Per Skedinger (vice ordförande). Detta är rådets första rapport. En andra rapport inför avtalsörelsen som behandlar relativlöner publiceras i februari 2016.